



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

RITZAUS BUREAU.

1. FEBRUAR

1866 — 1891.

ET TILBAGEBLIK

AF

P. HANSEN.



KJØBENHAVN.

THIELES BOGTRYKKERI.

1891.





vor Tid har en Mangfoldighed af samvirkende Forhold bragt Dagspressen og den øvrige periodiske Litteratur op til et Høidepunkt af Ydelsesevne og Indflydelse, som er et af Aarhundredets mærkeligste Fænomener. Store Befolkningslag, hvis Individuer maa tælles i Millioner, ere komne under Paavirkning af de politiske og sociale Interesser og udgjøre den sikkert og jevnt voxende Tilvæxt til Bladlæsernes Skare, samtidigt med at en storartet udviklet Teknik har gjort det muligt at tilfredsstille dette stigende Begjær paa en Maade, der i Hurtighed og Billighed overgaaer Alt, hvad en ikke saa fjern Fortid ansaa for blot tænkeligt; det maa her være nok at minde om Hurtigpressens indtil det Sublime fuldkommengjorte Mekanisme og Papirfabrikationens Opfindsomhed

i Retning af at fremstille et ganske vist let for-gjængeligt, men for Dagspressens Behov tilstrækkelig varigt og navnlig overraskende billigt Materiale. Haand i Haand med det tekniske Fremskridt paa selve Bladindustriens Omraade have den almindelige Kommunikations utallige Forbindelsesudvidelser virket og gjort det let selv for fjerne Punkter at vedligeholde Samlivet med den almindelige Udviklings Gang ved Hjælp af Bladenes Meddelelser, der Dag for Dag som i et Brændpunkt samle Alt, hvad der Jorden over foregaaer af Betydning for den Slægt, som beboer den.

Paa dette Omraade er det den elektriske Telegraf, som udfører Broderparten af Arbeidet, ja en saa omfattende Del deraf, at dens Indgriben i Journalistiken i mange Henseender har forandret dennes oprindelige Væsen. Uden at komme ind paa dette Forholds Betydning for de i Pressen arbejdende Penne og uden at stille noget Horoskop for, hvorvidt i Fremtidens Aviser den faktiske Beretning i stadigt stigende Grad vil tage Luven fra de raisonnerende Artikler og mere og mere forvandle Journalisten til en Reporter, skulle vi fæste Blikket paa den Forandring, det har tilveiebragt i det læsende Publikums Opfattelse af Verdenshistorien, saaledes som den dagligt



passerer forbi. »Vi gennemleve nu i mindre end en Uge et rigere Liv end det, hvortil vore Fædre behøvede mere end en Maaned«, siger A. H. E. Fich i et ogsaa længere fremme citeret Skrift om dette Emne, »og hvad der er nyt idag, forekommer os allerede gammelt imorgen. Ogsaa Formen for dette Liv er undergaaet en mærkelig Forandring. Før kom Efterretningerne, Nyhederne Almenheden ihænde i — om vi saa maa sige — store Klumper. Man interesserede sig da først og fremmest for Resultaterne i deres Helhed og undersøgte først bagefter Detaillerne. Nu derimod modtager man sine Efterretninger saa at sige i Løbet af selve Begivenheden. Uden Hensyn til Afstanden følger man den paa dens enkelte Stadier. Det er Detaillen, som man interesserer sig mest for i Øieblikket, og Slutningsresultatet kommer som oftest ikke uventet.«

Det er Telegrafan, der udfører denne Momentets Historieskrivning for Pressen, og det er da indlysende, at disse to Arbejdskræfter maa staa i et intimt og velordnet Forhold til hinanden. Fra en løsere Begyndelse har Ordningen i Tidens Løb antaget fastere Former og navnlig udviklet sig i Skikkelse af de saakaldte *Telegrambureauer*, hvis Historie — især for de tre største euro-



pæiskes Vedkommende — i Korthed giver Gangen i den sidste Menneskealders Tilnærmelser mellem den elektriske Telegraf og den politiske Dagspresse.

Det ældste af disse Bureauer er *Agence Havas* i *Paris*. Fra en lidet iøinefaldende Begyndelse er det Skridt for Skridt naaet frem til den Verdensstilling, det nu indtager. I Rue-Saint-Jacques-Rousseau laa det lille Kontor, hvorfra dets Grundlægger CHARLES HAVAS fra 1835 af besørgede Uddrag af de vigtigste udenlandske Blade til Brug for Pariserpressen og en Del af de fremmede Gesandtskaber. Forbruget var ikke stort, thi Pariserbladene lagde dengang ikke synderlig Vægt paa deres udenlandske Artikel, fuldt optagne som de vare under Louis-Philippe af den indenlandske Politik, og de enkelte Læsere, som havde Interesse af at følge Begivenhederne i Udlandet, kunde alt Dagen forud gjøre sig bekjendt med dem i den til Kaféer og Læsekabinetter ankomne fremmede Post. Først da Havas fandt paa at komme de engelske og belgiske Blade i Forkjøbet, fik hans Meddelelser større Betydning. Han etablerede 1840 en regelmæssig Duepost mellem London, Bryssel og Paris, en dristig Ide, der imidlertid lykkedes over al



Forventning og betegnede et stort Fremskridt paa Efterretningsvæsenets Omraade i en Periode, da det hurtigste Meddelelsesmiddel, der havdes til Raadighed, den optiske Telegraf, udelukkende stod i Regeringernes Tjeneste. De engelske Morgenblades vigtigste Nyheder afsendtes fra London Kl. 8, og henimod Kl. 2 Eftermiddag vare Havas' Duer i Paris, tidsnok til at deres Post kunde udsendes til Aftenbladene; mellem Bryssel og Paris vare de endog kun fire Timer underveis. Samtidigt hermed begyndte Jernbanierne saa smaat at flette deres Skinnenet over Jordfladen, og Bureauet drog naturligvis Nytte af disse Forbindelser, efterhaanden som de tilbød sig. Men det var dog først den elektriske Telegrafs vældige Forrykkelse af Tidens og Rummets hidtil gjældende Forhold, der bevirkede, at den i Bureauets Anlæg fra først af slumrende Spire ligesom med eet stærkt Gjennembrud kom til fuld Udfoldning og at dets Tanke helt realiseredes, vel paa en Maade, som var i organisk Forbindelse med den oprindelige Plan, men tillige i et Omfang, som dennes første Ophavsmand ikke havde drømt om i Undfangelsens Øieblik.

Da AUGUSTE HAVAS i Aaret 1850 overtog Bureauet efter sin Fader, havde det allerede en



fast Korrespondent i hver af Europas Hovedstæder, hvorved det saae sig istand til at bringe sine Abonnenter paalidelig Efterretning om de vigtigste politiske og kommercielle Begivenheder. Dog var det først fra 1856 af, at Agence Havas ret fik et fast Tag i Pressen og samtidigt udvidede sine Forbindelser betydeligt, og dette Fremskridt skriver sig fra dets Sammensmeltning med et andet Pressebureau, Agence Bullier, det først oprettede Annonceagentur i Paris. Havas, der mod et for Provinsblade temmelig trykkende Honorar forsynede de mest velhavende af dem med Telegraf- og Postmeddelelser om Begivenheder i Ind- og Udland, fik den frugtbringende Ide, at Bulliers Bureau maatte kunne udvides til at omfatte ogsaa Provinserne ved at sættes i Forbindelse med hans eget efter det praktiske Princip: *do ut des*. Efterat Bullier var gaaet ind paa Planen, udsendte det nye Firma til tohundrede af Departementernes vigtigste Blade et Cirkulaire, i hvilket det tilbød dem *fri* Leverance af Agence Havas' Meddelelser, imod at hvert Blad stillede en vis Plads i Avertissementspalterne til Raadighed for Firmaet. Fordelene ved dette Arrangement vare saa indlysende, at Bladene saa godt som uden Undtagelse gik ind paa det: mod



at afstaa en for dem saa temmelig værdiløs Avertissementsplads modtog de en meget vigtig Forøgelse af deres Læsestof. Men ogsaa for de forenede Bureauer var Vindingen sikker, thi idet Bullier overtydede sine Pariserkunder blandt de store Handlende og Fabrikanter om Nyttens af ogsaa at avertere i Provinsbladene, hvortil de neppe af sig selv vilde have fundet Vei med deres Annoncer, blev det ham let Dag for Dag at fylde det betingede Rum, og Indtægten af disse Avertissementer i et Par hundrede Dagblade oversteg betydeligt, hvad Havas havde taget ind ved at forsyne et Mindretal af Provinsaviserne med sine Meddelelser, der jo kostede ham lige meget i Anskaffeshonorar, hvad enten de mangfoldiggjordes i halvtreds eller i femhundredre Exemplarer.

Fra den saaledes grundfæstede Hovedforretning i Paris udsprang der efterhaanden Filialer i Madrid, Rom, Bryssel, Athen og flere Stæder i Amerika. I alle Verdensbyer saavel som i de franske Departementers Hovedstæder har Agence Havas Korrespondenter, ligesom det i Paris lønner en fast Stab af Medarbejdere, der altid ere rede til at reise til det Sted, fjernt eller nært, hvor Begivenhederne gjøre deres Tilstedeværelse nød-



vendig. Der sendtes f. Ex. to Korrespondenter til Tonkin under Krigen der. I et ganske egent Forhold til Bureauet i Paris staa Filialforretningerne i tyve af Frankrigs største Byer, saasom Lyon, Marseille, Bordeaux, Nantes o. s. v. De have nemlig en til en vis Grad selvstændig Virksomhed, som dog er nøie knyttet til Hovedbureauets, idet de forsyne dette med Nyhedsstof og Avertissementer imod til Gjengjæld fra Paris at modtage et vist Antal politiske, finansielle og kommercielle Meddelelser, som de saa for egen Regning afhænde til Kjøbmænd, Bankierer og lignende Forretningsmænd, som have Grund til at følge med udover hvad Børsen bringer og hurtigere end Bladene komme.

Auguste Havas, der døde 1889 i en Alder af 75 Aar, trak sig forholdsvis tidligt tilbage fra Forretningen og overdrog den til EDOUARD LEBEY, selvfølgelig under det gamle Firmanavn. Under hans Ledelse udvidede Bureauet sin Virksomhed paa en ret betydningsfuld Maade, nemlig ved at overtage Provinsavisernes Forsyning ikke alene, som hidtil, med faktiske Meddelelser, men tillige med raisonnerende politiske Korrespondancer, med litteraire Feuilletoner, ja endog med Romaner, som Bureauet afkøber Forfatterne Ret



til at disponere over. Det blev paa denne Maade stadigt en lettere og lettere Gjerning at redigere en Provinsavis, thi med Undtagelse af det rent lokale Stof kunde Pariserleverandøren paatage sig Tilsendelsen af hele Indholdet, lige fra den ledende Artikel til Avertissementerne. Endog Sætternes Arbeide har Bureauet for en Del overflødiggjort, idet det til Provinsblade i en Omkreds af 400 Kilometre fra Paris leverer sine Korrespondancer i Skikkelse af Metalclicheer, som strax kunne indsættes i Spalterne. Disse Clicheer forfærdiges i Paris mellem 6 og 7 om Aftenen, naar Kammerforhandlingerne ere refererede, de afgaa med Toget Kl. 8—9, ankomme f. Ex. til Poitiers Kl. 2 om Natten, gaa strax i Pressen og staa at læse i Byens Blad næste Morgen. Engang om Ugen sendes Clicheerne tilbage til Paris, hvor de omsmeltes til ny Brug.

Hvorvel det er en Overenskomst, at de politiske Korrespondancer, hvormed Agence Havas forsyner den franske Provinspresse, skulle være holdte i vedkommende Blads Aand, er det dog indlysende nok, at Bureauets egen politiske Stemning vil kunne ledes ud over Landet gjennem den Uendelighed af Kanaler, som formidler denne daglige Forbindelse mellem Bureauet og



Pressen, saameget mere som jo endog Virkningen af rent faktiske Meddelelser kan nuanceres efter den redaktionelle Form, der gives dem. Dette have de franske Regeringer, baade Keiserdømmets og Republikens, tidligt havt Øie for, og det har været dem om at gjøre at etablere en nær Forbindelse med Agence Havas, hvilket eiheller har været vanskeligt, da Bureauet har havt en let forklarlig Fordel af at kunne hente sine Efterretninger fra officielle Kilder. Da det ingensinde har gjort nogen Hemmelighed af sin officielle Stilling til Regeringen, er der eiheller opstaaet nogen Misforstaaelse eller voldt nogen Skade ved denne Forbindelse. Med sin sædvanlige praktiske Sands har den franske Presse accepteret Agence Havas' Stilling til Regeringen som en Garanti for dets Velunderrettethed og som en Borgen for, at Bureauet ikke driver Partipolitik paa egen Haand.

Den 17. Juli 1879 overgik Agence Havas til et Aktieselskab med en Kapital af $8\frac{1}{2}$ Millioner Francs, fordelte paa 17,000 Aktier à 500 Francs. Dets aarlige Generalforsamling finder Sted i Paris i Juli Maaned, og Stemmeretten er betinget af, at man eier mindst femten Aktier, medens den administrerende Directeur, for Tiden Lebey, skal



være Eier af mindst hundrede. Han lønnes med $7\frac{1}{2}$ Procent af Udbyttet efter Fradrag af 10 Procent til Reservefond og Forrentning af Aktiekapitalen.

Efterat Omtalen af Agence Havas har givet os Leilighed til at se, hvorledes et Telegrambureau kan voxe sig stort, og hvilken Virksomhed det kan omspænde, kunne vi fatte os kortere om de to andre europæiske Hovedbureauer, der arbeide omtrent paa samme Maade, om end i et noget mindre Omfang og med de lokale Modifikationer, som Forholdene medføre.

I *London* har den næstældste af disse Institutioner sit Sæde: *Reuters Telegram Company Limited*, ledet af JULIUS REUTER. Han oprettede i Slutningen af Fyrreerne en Boghandel i Berlin, men maatte allerede efter et Aars Forløb opgive sit Bo som insolvent og reiste saa i Foraaret 1848 til Paris, hvor han fik Plads som Oversætter i Agence Havas. Virksomheden der bragte Reuter paa den Ide, selv at skabe en lignende, og da den første elektriske Traad 1849 forbandt Berlin med Aachen, oprettede han et telegrafisk Korrespondancebureau i sidstnævnte By, idet han anvendte Duepost til Besørgelse af Depecherne mellem den og Verviers. Alt eftersom Telegrafnettet



udvidedes, flyttede Reuter fra Aachen til Verviers, fra Verviers til Quievrain, den sidste belgiske Station inden den franske Grænse, og indrettede en Kureerpost mellem denne By og Valenciennes, den nærmeste Telegrafstation paa fransk Grund; en lignende Postforbindelse oprettede han mellem Strassburg og Kehl. To Aar efter blev imidlertid det undersøiske Kabel nedlagt mellem Calais og Dover, Reuter flyttede sit Bureau til London og arbejdede med stor Omsigt og Energi paa at udvide sine Forbindelser, hvad der i Begyndelsen stødte paa mange Vanskeligheder, fordi den engelske Hovedstadspressen viste sig absolut utilbøielig til at meddele det fra et enkelt Bureau tilsendte politiske Fællesstof. Længe maatte Reuter indskrænke sig til at forsyne Provinsbladene med Londonertelegrammer og Udlandet med Handels- og Kursberetninger, og først i 1858 lykkedes det ham at forsyne de londonske Blade med Tanken om Bureauets politiske Medarbejderskab. Enkelte Blade begyndte at optage de Reuterske Telegrammer, flere fulgte efterhaanden efter, og tilsidst maatte ogsaa »Times« bøje sig, da der var overgaaet Verdensbladet den Kalamitet, at det først i et Extranummer om Eftermiddagen kunde bringe Telegrammet om Napoleon den



Tredies verdensrystende Udtalelse til den østerigske Gesandt ved Nytaarskuren 1859, hvilken Meddelelse de af Reuter betjente Blade havde haft allerede om Morgenen den 2. Januar. Under den paafølgende italienske Krig hævdede Reuters Bureau paa det mest Glimrende det Ry for Paa-lidelighed, det alt havde begyndt at erhverve sig, og som det endnu besidder i en saadan Grad, at Englænderne i Almindelighed først fæste Lid til en Efterretning, naar det er Reuters Bureau, der bringer eller stadfæster den.

Efter at »Times« havde givet sin Tilslutning, fulgte hele den øvrige Presse efter, og fra Dag til Dag, ja næsten fra Time til Time udvidede Forretningen sig efter en enorm Maalestok. I 1864 omdannedes Bureauet til et Aktieselskab (10,000 Aktier à 25 £), som begyndte sin Virksomhed den næstfølgende 1. Januar med Reuter som Direktør. En Koncession paa Nedlæggelsen af et undersøisk Kabel mellem den engelske og den hannoveranske Kyst, som Kongen af Hannover havde tilstaaet ham, overtoges af Aktieselskabet, og da den engelske Regering senere inddrog alle Telegraflinier under Staten, købte den ogsaa Selskabets Linie, hvilket blev en saa god Forretning for dette, at det kunde udbetale en Præmie



paa 70 £ pr. Aktie. Reuter, hvem Hertugen af Sachsen-Coburg-Gotha i 1871 havde udnævnt til Baron, er endnu Medlem af Bestyrelsen, men overdrog for en Del Aar siden den egentlige Ledelse til sin Søn Baron HERBERT REUTER.

En Eiendommelighed ved det Reuterske Bureau er, at det ogsaa besørger Privatdepecher fra og til oversøiske Steder, hvad der er til stor pekuniar Fordel for Handelshuse, der staa i regelmæssig Telegrafkorrespondance med bestemte oversøiske Pladser. Det er overhovedet Bureauets transatlantiske Forbindelser, der give det dets største Betydning, idet saa at sige alle Meddelelser paa dette Omraade udsendes hele Europa over gjennem Reuter. Til den engelske Regering staaer Bureauet ikke i noget særlig intimt Forhold, fordi det officieuse Element overhovedet kun indtager en ringere Plads i Englands politiske Liv, og fordi de ledende engelske Blade raade over Penge-midler og parlamentariske Tilknytninger nok til at skaffe sig saa fyldige Oplysninger, at Telegrambureauets officieuse Meddelelser kun sjeldnere kunne bringe noget væsentligt Nyt.

Noget anderledes er Forholdet i Tydskland, hvor *Continental-Telegraphen-Compagnie* i Berlin staaer den preussiske Regering og den tyske



Rigsregering nogenlunde nær. En af Bureauets gode Sider, Hurtigheden af dets Meddelelser, er ligefrem knyttet til dets Intimitet med de Styrende, idet dets Telegrammer have Fortrinsret til Befordring paa de tydske Linier. At dets indenlandske Meddelelser ogsaa faae forøget Betydning formedelst den Kilde, hvorfra de ofte udspringe, er indlysende nok. Trods Bureauets anerkjendte Paalidelighed i alle almindelige Spørgsmaal, har den antigouvernementale Del af den tydske Presse naturligvis ikke altid været fornøiet med Telegrambureauets officieuse Holdning, og paa Journalistkongressen i Baden-Baden 1874 stilledes der fra partikularistisk Side Forslag om Oprettelsen af et uafhængigt telegrafisk Korrespondancebureau, men det faldt til Jorden nærmest for de Argumenter, som fremsattes af Dr. Dannenberg, Repræsentant for »Hamburger Correspondent« og »Börsenhalle«. Han kunde tale med af Erfaring, thi han havde selv i 1870—71 konkurreret med Bureauet og vidste, hvilke Summer det havde kostet. Kun hvis man kunde holde Kampen ud saa længe og gjøre det konkurrerende Bureau saa mægtigt, at Regeringen blev nødt til at træde i Forbindelse med det, give det Meddelelser og sikre dets Telegrammer Forsendelses-Prioritet — kun da kunde et Re-

sultat naaes, men dette Resultat var jo saa den samme Ting under et andet Navn. Til en fuldstændig Uafhængighed, mente Taleren, førte kun een Vei, den som en Del af de store Blade, især de engelske, havde slaaet ind paa, nemlig foruden Bureauernes Telegrammer at bringe hele Spalter af Privattelegrammer. (A. H. E. Fich: »Telegrambyråerna och tidningspressen«).

Stifteren af det tyske Bureau er den i Aaret 1877 afdøde Dr. BERNHARD WOLFF, der en Tid lang var Læge i Berlin, men var mere optagen af andre Interesser, bl. A. Dueavl, end af de medicinske. Da hans Praxis som en Følge heraf tog betænkeligt af, etablerede ogsaa han en Boghandel, uden dog at have Held med dens Drift. 1848 stiftede han »National-Zeitung«, og omtrent paa samme Tid begyndte han at sysle med Tanken om et Telegrambureau. Den realiseredes 1850 ved Oprettelsen af »Wolffs Telegraphisches Bureau«, der femten Aar senere solgtes til et af ansete Bankierfirmaer bestaaende Aktieselskab mod et Vederlag af en Million Mark, hvorefter det antog det ovenfor angivne Firmanavn. Wolff var en personlig Bekjendt af Reuter, hvis Planer jo gik i samme Retning, og det var derfor naturligt, at disse to Mænd arbejdede Haand i Haand, lige-



som de ogsaa snart efter traadte i Forbindelse med Havas i Paris, saa at de tre Agenturer ved gjensidigt at forsyne hverandre med Stof kom i Besiddelse af det hele Telegrammateriale, som gjennem deres Kontorer spredtes ud i Verden. De delte denne imellem sig, saaledes at Havas fik til Virkefelt Frankrig, Spanien, Portugal, Italien og Orienten samt i Fællesskab med Wolff Schweiz; Reuter fik anvist Storbritannien og Irland, Holland, Ostindien samt i Forening med Havas Belgien; Resten af Europa tilfaldt Wolff. Denne Ordning stipuleredes ved gjensidige Kontrakter, som forpligtede de tre Selskaber til at betjene hinanden indbyrdes og ikke at gribe udenfor det hver især anviste Omraade. Til og fra Amerika var Konkurrencen derimod fri.

Denne sidste Omstændighed førte til et Brud mellem Reuter og Wolff. Det er jo klart nok, at Forbindelsen med Amerika er af ulige større Nødvendighed for det engelske Bureau end for nogen af dets Kompagnoner, og da Kabeldepecher ere en kostbar Vare, faldt der uforholdsmæssig store Udgifter paa Reuters Konto. Ved Udløbet af hans Kontrakt med Wolff 1867 stillede han derfor som Vilkaar for dens Fornyelse, at det tyske Bureau skulde udrede et meget

anseeligt aarligt Beløb som Vederlag for det transatlantiske Telegrammateriale. Wolff mente ikke at kunne gaa ind herpaa, og da han aabnede direkte Underhandlinger med det store Telegramkompagni »Associated Press« i New York om Forsyning med amerikanske Telegrammer, gik Reuters Misstemning over til en oprigtig ment Harme, der krævede den fordums Allierede som Offer. For at give Wolffs Forretning et føleligt Knæk etablerede Reuter strax et Konkurrencebureau i Berlin og noget senere lignende Filialer i Hamborg og Frankfurt. Men dette Forsøg paa at føre Krigen over i Fjendens eget Land kom til at koste Reuter den nette lille Sum af 360,000 Kroner og maatte saa endda opgives som frugtesløst efter et Aars Forløb. En af de Følger, som denne Krigstilstand affødte, var »Börsenhalles« kostbare Experiment med at danne et selvstændigt Bureau, hvortil Dr. Dannenbergs ovenfor omtalte Foredrag i Baden-Baden sigtede. Forøvrigt blev Forretningsforbindelsen mellem Reuter og Wolff snart efter gjenoptagen i begge Firmaers Interesse, og de tre europæiske Hovedbureauer virke vedvarende som den stærke Organisation, i hvilken den politiske og kommercielle Telegrafkorrespondance er samlet, for atter at



spredes ud til alle Verdens Hjørner, alt efter de forskjellige Konsumenters Ønsker og Behov.

Mellemstadiet mellem Hovedforhandlerne af Telegramstoffet og Forbrugerne i de enkelte Lande, fortrinsvis Pressen, Børsen og andre offentlige Institutioner, udgjøres enten af de store Bureaues egne Filialer paa forskjellige Pladser, saasom i Amsterdam, Athen, Belgrad, Bukarest, Bryssel, Constantinopel, Lissabon, Madrid, eller af *selvstændige* Telegrambureauer, der vel støtte sig til Hovedorganisationen og staa i Gjensidighedsforhold til den, men forøvrigt ere uafhængige Foretagender og drives for Indhavernes egen Regning. Saa-danne Bureauer ere det italienske *Agenzia Stefani* i Rom, det østerrigske *K. K. Telegraphisches Correspondenz-Bureau* i Wien, *Agence Schwabe* i Basel, *Boesmanns Bureau* i Bremen, *Ritzaus Bureau* i Kjøbenhavn, *Svenska Telegrambyrå* i Stockholm og *Norsk Telegrambureau* i Kristiania. I Rusland har det været vanskeligere for den politiske Telegrafkorrespondance at danne sig et Midtpunkt, fornemlig paa Grund af de betydelige Hindringer, som Censurforholdene frembyde. Forskjellige Bureauer have været oprettede i St. Petersburg, men ere atter blevne nedlagte; det 1882 stiftede »*Nordische Telegraphen-Agentur*« synes dog at trives



godt under kyndig Ledelse; det eies af et Konsortium af Kjøbmænd i St. Petersborg og Moskou. »*Finska Telegrambyrån*« i Helsingfors forsyner Finland med indenlandske og nordiske Nyheder, medens udenlandske Efterretninger tilsendes de finske Blade fra Bureauet i St. Petersborg.

De nævnte selvstændige Bureauer ere optagne som Led i den omfattende Association, i hvilken de tre Hovedbureauer danne den faste Kjerne. Hvert af dem har sit kontraktmæssigt bestemte geografiske Omraade, udover hvilket det ikke maa udstrække sin direkte Virksomhed, hvert af dem er indenfor sit Territorium Mellemand for de øvrige, og hvert af dem har Ret til at faae de andres Telegrammateriale tilsendt mod Udredelse af Portoen og et yderligere større eller mindre Vederlag, der bestemmes efter Værdiforskjellen mellem det modtagne og det afsendte Telegrammateriale. Overtrædelser af disse Grundbestemmelser straffes med Bøder eller med Udelukkelse af Associationen.

Oprettelsen af et *dansk Telegrambureau* kunde vel næsten siges at ligge i Luften omtrent paa den Tid, da Tanken virkelig blev realiseret. Enkelte famlende Forsøg havde tidligere været



gjorte, og det er neppe tvivlsomt, at lignende Planer vilde have meldt sig paany. At Ritzau blev den, som tog Sagen op, skyldtes oprindeligt en næsten hensigtsløst udkastet Yttring, som slog ned i ham, men jo unegteligt i nok saa høi Grad den Omstændighed, at den ved sit Nedslag i ham just fandt den Jordbund, hvori den kunde trives.

ERIK RITZAU, f. i Kjøbenhavn 1839, var ansat i Postvæsnets Tjeneste, da han kaldtes til at aftjene sin Værnepligt ved Udbruddet af Krigen 1864, under hvilken han blev udnævnt til Lieutenant. Efter Hjemsendelsen gik han ledig paa Torvet og greb derfor med Glæde den Udsigt til Beskjæftigelse, som Oprettelsen af »Dansk Rigestidende« i Septbr. 1865 syntes at byde ham. I nogen Tid udførte han adskilligt Kontorarbejde for Bladet, hjalp til ved Korrekturen, refererede fra Borgerrepræsentationen og fra Rigsraadets Landsting o. s. v., men der viste sig snart Tegn til, at det vilde falde vanskeligt at bygge en Fremtid paa denne Virksomhed. »Rigestidenden« fik kun en krank Lykke. Allerede efter et Kvartals Forløb maatte dens Morgenudgave indtages og adskillige andre Beparelser iværksættes. I det Mismod, som denne truende Situation af-



fødte hos den arbeidsivrige unge Mand, blev der pludselig lyst op ved en Bemærkning, som Bladets Redakteur ALFR. FICH henkastede, da han en Dag i Januar 1866 passerede Korrekturværelset og bemærkede sin Medarbejders triste Miner. »Opret et Telegrambureau!« sagde han, idet han gik ud af Stuens modsatte Dør. Skjøndt Ritzau neppe havde nogen ganske klar Forestilling om et saadant Bureaus Indretning og Virkemaade, fængede denne Ide dog strax i hans foretagsomme Sind, og da der hos ham aldrig er langt mellem en Tanke og dens Udførelse, ringede han allerede næste Morgen paa hos »Dagbladets« Redakteur. BILLE lovede strax sin Tilslutning til Planen, nogle Timer efter var ogsaa PLOUGS Tilsagn erhvervet for »Fædrelandets« Vedkommende, men begge Redakteurerne mente, at det ved dette som ved tidligere Forsøg af lignende Art vilde blive vanskeligt at opnaa »Berlingske Tidendes« Tiltræden. Det viste sig ogsaa, at dette Blads Redakteur, Etatsraad NATHANSON, bestemt modsatte sig Planen, men da der i Horizonten skimtedes et Redaktionsskifte ved Bladet, idet Etatsraad KNUDSEN sagdes at være designeret til at overtage dets Ledelse, var der jo endnu Haab om at komme til en Overenskomst. Paa dette



Stadium af Sagen maatte den vordende Redakteur selvfølgelig udtale sig meget reserveret, men lod skinne igjennem, at han vilde stille sig imødekommende til den, saafremt den kunde møde Tilslutning hos Bladets Forretningsfører. Denne gav imidlertid et absolut Afslag, og skulde det Hele nu ikke gaa i Stykker, var der for Ritzau ikke Andet at gjøre end selv at overtage en Fjerdedel af de direkte Udgifter til Telegramporto og Korrespondenthonorar, imod at de tre andre Fjerdedele udrededes af »Fædrelandet«, »Dagbladet« og »Dansk Rigstidende«. Under disse Forhandlinger, ved hvilke Fich lod sine Erfaringer fra Udlandet komme Ritzau tilgode, var man imidlertid naaet langt frem i Januar Maaned, og Ritzau havde bestemt sat sig for, at det nye Bureau skulde træde i Virksomhed den 1. Februar. Med en laant Driftskapital paa 300 Rdl. som Forskud for Telegramudlæggene i Hamborg afreiste han derfor en Aften sidst i Maaneden til den nævnte By, traf Arrangement med de to Korrespondenter, der hidtil havde betjent de danske Blade, og havde den Tilfredsstillelse, ved sin Tilbagekomst at finde Brev fra »Berlingske Tidende« med Anmeldelse om Tilslutning. Torsdagen den 1. Februar 1866 indeholdt de fire



Hovedstadsblade for første Gang den senere saa velkjendte Rubrik, der betegnede deres Telegrammer som modtagne »gjennem *Ritzaus Bureau*«. Den 23. samme Maaned orienterede »Fædrelandet« sine Læsere med Hensyn til det nye Arrangement i følgende Redaktionsudtalelse, der i sine Indledningsord ikke er ganske uberørt af den politisk og journalistisk stærkt tilspidsede Situation i Augustforeningens Dage:

»Som de stadige Læsere af »Berlingske Tidende«, »Dagbladet« og »Fædrelandet« ville have bemærket, have disse Blade — og desuden, saavidt vides, »Rigstidenden« — fra denne Maaned Begyndelse faaet deres telegrafiske Meddelelser fra Udlandet gennem det af Lieut. Ritzau oprettede Telegrafbureau. Den Overenskomst mellem Hovedbladene, hvorved disse have opgivet den gjensidig ødelæggende og urimelige Konkurrence i Telegrammer og overladt hele deres Forsyning med saadanne til en fælles Mellemand, er ikke blot i deres egen velforstaaede Interesse, men tillige i Publikums, idet Enhver, der kun har Raad og Leilighed til at læse eet af de fra Bureauet forsynede Blade, nu veed, at han deri kan finde alle de telegrafiske Meddelelser, som i de sidste fireogtyve Timer ere komne fra Ud-



landet. Derved er ogsaa aabnet Leilighed saavel for mindre Blade og Provinspressen som for andre Instituter og Foreninger til paa en billig Maade at komme i Besiddelse af den Del af det telegrafiske Stof, som nærmest maatte interessere dem. Vi kunne saaledes ikke tro Andet, end at Børsen snart vil slutte samme Overenskomst med Bureauet som Bladene istedenfor at betale en særlig Korrespondent langt dyrere, ligesom det vel heller ikke kan vare længe, inden et Selskab som f. Ex. Athenæum ved Bureauets Bistand vil meddele sine Medlemmer de i Dagens Løb ankommende politiske Nyheder. Det er ogsaa sandsynligt, at den svenske og norske Presse vil finde sin Fordel ved at benytte det her oprettede Bureau.«

De Fordele, som Benyttelsen af Bureauet bød, vare saa iøinefaldende, at »Fædrelandets« Forudsigelser snart maatte gaa i Opfyldelse: jo flere Kunder det telegrafiske Fællesstof kunde skaffe sig, des fyldigere kunde Meddelelserne blive, og dette var der Trang nok til paa en Tid, da Børsen nøiedes med et dagligt Hamborgertelegram paa 20 Ord og Pressen gennemsnitlig med 40 Linier, for hvilke f. Ex. »Dagbladet« betalte en Sum af c. 900 Rdl. aarligt. Allerede



i Marts tegnede Børsen sig som Abonnent, væsentligt efter Initiativ af Grosserer MOSES MELCHIOR, der fremhævede, at Børsens Depecher burde leveres paa Dansk og ikke, som hidtil, opslaaes paa Tydsk i Børsens Lokaler; i denne Mand vandt Bureauet sig tidligt en trofast og for dets Fremgang levende interesseret Ven. De kjøbenhavnske Blades Abonnement forøgedes i Mai med »Flyveposten«, i Juni med »Folkets Avis« og derefter med »Dags-Telegrafem«. For Provinspressen havde »Lolland-Falsters Stiftstidende« gaaet i Spidsen ved at tegne Abonnement, endnu inden Bureauets Oprettelse var sikkert, og umiddelbart efter den fulgte »Fyens Stiftstidende«. Et halvt Aar efter at Bureauets Virksomhed var begyndt, omfattede dets Abonnement 7 kjøbenhavnske Blade og 22 Provinsaviser, samt Hs. Maj. KONGEN, Udenrigs-, Indenrigs-, Finans- og Marine-ministeriet, Politikammeret og Børsen, foruden de kjøbenhavnske Firmaer J. F. Erichsen & Søn, A. N. Hansen, C. A. Broberg, E. Muus, D. B. Adler, G. A. Gedalia, J. P. Suhr & Søn, Smidt & le Maire, Halberstadt & Mannheimer, H. P. Hansen jun. og R. Henriques jun. I Sverig var »Snällposten« i Malmø Bureauets første Abonnent, og kort efter gav »Dagens Nyheter« energiske



Leder RUD. WALL den stockholmske Presse Impulsen til at benytte Ritzaus Meddelelser, hvilke nogen Tid efter ogsaa leveredes til »Nya Dagl. Allehanda« og »Aftonbladet«. I Kristiania sluttede »Morgenbladet« sig til Bureauet.

I dette Opsving havde den tydsk-østerrigske Krig sin Del, idet den medførte en Udvidelse af Bureauets telegrafiske Forbindelser. I Erkjendelsen af det Usikkre ved en Forsyning, der væsentligst bestod i, at en Korrespondent i Hamborg afsendte et Uddrag af Börsenhalles Depecher, havde Ritzau allerede i Februar henvendt sig til Reuter i London og tilbudt gjensidig Udvexling af Telegramstof, men uden at møde Tilslutning til dette Forslag. Efter Krigens Udbrud den 17. Juni blev Trangen til at komme i Forbindelse med de store Telegrafkompagnier stadig stærkere, og det lykkedes at slutte en midlertidig Overenskomst med Wolfs Bureau om Levering af enkelte vigtige Telegrammer, samtidig med at der knyttedes Forbindelser i St. Petersborg og Wien, ved hvilke det bl. A. blev Ritzaus Bureau muligt at bringe Meddelelsen om Slaget ved Custozza fireogtyve Timer tidligere end de tydske Blade. Telegrammet om Slaget ved Sadowa kom til den preussiske Gesandt i Paris, Grev v. d. Goltz, den 3 Juli Kl. 11



Aften, halvanden Time senere var det hos Ritzau i Kjøbenhavn, men først næste Morgen hos — Keiser Napoleon i St. Cloud. 20 September blev Kontrakten med Wolff forlænget med den Indrømmelse, at Ritzaus Bureau i Betragtning af dets forholdsvis lidet udstrakte Virksomhedsomraade skulde betale Telegrammerne med visse Procent af Netto-Overskuddet istedenfor med en fast Afgift. Denne Overenskomst førte til en Krise for Ritzau, idet Bureauets Korrespondent i Hamborg, der saae sig berøvet sit Arbeide og sit Honorar, ligeledes sluttede Kontrakt med Wolff og aabnede en Konkurrence, under hvilken han fik Afsætning for sine Telegrammer i et Par af de kjøbenhavnske Blade. Da Hovedparten af Materialet imidlertid kom til Ritzaus Bureau direkte fra Berlin, medens det maatte omtelegraferes i Hamborg for at besørges gennem den nye Forbindelse, var det kjøbenhavnske Bureau ofte i Forhaanden, ikke at tale om at Bureauets Taxt selvfølgelig var lavere end Telegramportoens fra Hamborg, der kun kunde fordeles paa et Par Deltagere. Efter godt og vel et Aars Forløb ophørte derfor Konkurrencen, der imidlertid havde været generende nok, efter venskabelig Overenskomst. Paa den anden Side havde Kampen havt den Fordel, at den havde tvunget Ritzaus



Bureau til saa at sige ligefra Begyndelsen af at sætte al sin Kraft ind paa at udvide og befæste sine Forbindelser. I førstnævnte Henseende gik Bureauets Bestræbelser især ud paa at erobre sig et Opland i Sverig, navnlig i Stockholm, hvor imidlertid den efter Zonesystemet beregnede høie Taxt for udenlandske Telegrammer betydeligt vanskeliggjorde en nogenlunde udførlig Korrespondance. Denne Hindring kom man dog udenom ved et ganske snildt Arrangement. Taxterne mellem Kjøbenhavn og de svenske Kyststationer saavel som mellem disse og Stockholm vare hver for sig saa lave, at de tilsammen ikke nær naede Portobeløbet for et Telegram direkte fra den danske til den svenske Hovedstad. Ved at etablere et Mellemlid i en af Sundstæderne lod der sig altsaa indvinde en Besparelse, og den danske Konsul i Helsingborg, Hr. Stewenius, overtog beredvilligt denne Expedition, saa at Depecherne fra Kjøbenhavn adresseredes til ham og fra Helsingborg sendtes videre ad de svenske Linier. Denne Ordning satte Ritzaus Bureau istand til ogsaa at befordre Privattelegrammer til Sverig for en lavere Taxt end Statstelegrafens, og herved blev — hvad Ritzau just havde tilsigtet — den svenske Regerings Opmærksomhed henledet



paa Sagen, saa at der allerede inden Udgangen af 1866 blev indført en ensartet Telegramtaxt i Sverig, en Reform, der hilstes med megen Glæde og strax gav Ritzau Anledning til at foreslaa Continental-Telegraphen-Compagnie i Berlin Anlæggelsen af et Telegrambureau i Stockholm. Hr. Alfred Fich, der efter sin Bortgang fra »Dansk Rigstidende« havde faaet Ansættelse hos Continental-Telegraphen-Compagnie, fik det Hverv at indlede de fornødne Underhandlinger og medbragte fra Ritzau en Skrivelse, hvori denne anmodede de Blade, der i Sverige havde kontraheret med ham, om at træffe Overenskomst med Hr. Fich, da Continental-Telegraphen-Compagnies og Ritzaus Bureaus Interesser vare identiske i denne Sag. 16. Januar 1867 oprettedes derefter »Svenska Telegrambyrå« i Stockholm, der nu eies af Hr. Fich. 1. Septbr. s. A. oprettedes derefter, ligeledes for Regning C. T. C. i Berlin, »Norsk Telegrambureau« i Kristiania, der nu eies af Hr. Tycho Kielland.

Begge disse skandinaviske Bureauer modtage deres udenlandske Materiale gjennem Ritzaus Bureau.

Den ovenfor omtalte Kontrovers mellem Reuter og Wolff kom ogsaa til at berøre det kjøbenhavnske Bureau, forsaavidt som Reuter



agtede at give sin Fastlands-Konkurrence med Berlin større Eftertryk ved at købe Ritzaus Bureau. Cheferne underhandlede personligt herom i London i September 1868, men noget endeligt Arrangement kom ikke istand, og da Reuter imidlertid gjorde de danske Blade direkte Tilbud om Levering af Telegrammer, foranledigede dette en den 28. Oktober 1868 dateret Skrivelse fra Ritzau til Hovedstadsbladene, i hvilken han gav en Fremstilling af de europæiske Telegramforhold og tilbød at afstaa sit Bureau til Reuter, saafremt Pressen skulde mene at blive bedre betjent af en Filial af det store engelske Firma end af det selvstændige kjøbenhavnske Agentur; »finder De derimod ingen Anledning til en saadan Antagelse,« hed det videre, »men vil vedblive at støtte mig og skjænke min Forretning, som den første og eneste danske i den Art, Deres Tillid, saa har jeg ingen Grund til at lade mig friste af en øieblikkelig personlig Vinding.« Paa denne Skrivelse kom der intet Svar, og Alt blev ved det Gamle.

Ogsaa det tidligere omtalte Forsøg af »Börsenhalle« paa at emancipere sig fra Wolffs Bureau og danne et selvstændigt Korrespondance-Agentur fik en forbigaaende Indflydelse paa den ritzauske

Forretnings Gang, idet et Par danske Blade lod sig tilsende Telegrammer fra det ved sine store Forbindelser og rige Pengemidler tilsyneladende veludrustede hamborgske Foretagende. Da dette dog tilsidst maatte bukke under i Kampen, blev atter »Ritzaus Bureau« Generalnævneren for den danske Presses Telegrammateriale og har for den overveiende Del af Meddelelserne været det indtil nu.

Bureauets Budtjeneste besørgetes i den første Tid af eet Bud, der strax vakte Opmærksomhed for den nye Institution ved, i Modsætning til Statstelegrafens Bude dengang, at være uniformeret. Nu kræver den daglige Udbringelse af Depecher 6 à 8 Bude, ligesom Bureauet under almindelige Forhold betjenes af fire Redakteurer, af hvilke altid mindst een er at træffe i Expeditionen fra Kl. 7 Morgen til Kl. 12—1 Nat; desuden deltage fire andre Medarbejdere i den daglige Tjeneste, medens i Rigsdagssessionen en Landstings- og en Folkethingsreferent besørge Kommunikationen med Bureauet gennem en særlig Telefonledning fra Rigsdagsbygningen og der desuden haves en Reporterstab til Raadighed for Møder, Generalforsamlinger og lignende Leiligheder. Det vidtløftige Regnskabsvæsen har fra



Bureauets Oprettelse indtil den Dag idag været besørget med stor Nøiagtighed af F. N. LUND.

Det er imidlertid, naar extraordinaire Omstændigheder kræve extraordinaire Forholdsregler, at det skal vise sig, om det hele Apparat arbeider saa sikkert og let, at det hurtigt kan supplere sig med de fornødne Hjælpekræfter, uden at der indtræder nogen Standsning eller Uorden. En saadan ud over det Sædvanlige forceret Virksomhed indtraadte faa Aar efter Bureauets Oprettelse ved den fransk-tydske Krigs Udbrud. Efterretningerne om Katastrofen fulgte saa umiddelbart efter dens første Bebudelse som Tordenen efter Lynet, naar man har Uveiret lige over Hovedet. Den 14. Juli 1870 indtraf Telegrammet om, at Keiser Napoleon var ankommen til Tuilerierne, og at »vigtige Beslutninger ventes tagne endnu idag.« Et senere Telegram fra Reuter bebudede yderligere Meddelelser den følgende Dag. Den 15. om Morgenen telegraferedes fra Paris: »Stor Bevægelse, Chiffertelegram fra Benedetti,« Kl. 12¹/₂ forkyndte Havas, at der Kl. 1 vilde blive givet Kamrene Meddelelse om Krigserklæringen, og Kl. 2 meldte Telegrafan fra Paris: »Krigen er erklæret.« Dette Telegram naede Kjøbenhavn ad tre forskjellige Veie, men den tid-



ligste Depeche indtraf dog først Kl. 8³/₄ Aften. I den et Kvarters Forløb var den af Ritzaus Bureau indleveret paa Telegrafstationen i Kjøbenhavn, saa at alle Abonnenter Landet over havde Budskabet endnu samme Aften, samtidigt med at Telegrammet blev distribueret til Enhver i Hovedstaden, der stod i Forbindelse med Bureauet, til de fremmede Gesandtskaber og til de større Kaféer. I Droschker tilbagelagde Bureauets Medarbeidere og Budpersonale de længste Strækninger, medens en hurtig anskaffet Extrahjælp besørgede Resten. Endnu samme Aften Kl. 9 bragte Telegraftraaden fra Berlin Gjenklang af Stemningen der: »Kongen ankommen til Palais'et, uhyre Begeistring,« og allerede Kl. 1 næste Formiddag gav Meldingen fra samme By: »Mobiliseringsordrer udsendte« Signalet til et militairt Skuespil, hvis Præcision og Omfang forbausede Verden i Ugerne nærmest derefter.

En Tilgang af omtrent hundrede Abonnenter i de følgende fjorten Dage -- et Abonnement, der dog dalede betydeligt i Løbet af den for Frankrig saa sørgelige Krig — forpligtede Bureauet til at anspænde al sin Kraft og satte det tillige i Stand til at møde de forøgede Krav, om hvilke man kan danne sig en Forestilling ved Hjælp af den



Kjendsgjærning, at de daglige Telegrammers Antal under Krigen steg til det Dobbelte af det sædvanlige. Fra dens Begyndelse til dens Slutning var Bureauet i Virksomhed Dag og Nat. Fire Medarbejdere vare stadigt beskjæftigede med Oversættelse og Afskrivning af Telegrammer, skjøndt der ved Hjælp af Kalkeerpapir kunde tages indtil 15 Afskrifter ad Gangen. Længere Telegrammer bleve i Reglen autograferede, hvilken Fremgangsmaade ogsaa fulgtes overfor det Materiale, der med første Morgenpost og sidste Aftenpost afsendtes til Provinsaviserne. En særlig Opmærksomhed maatte rettes paa at sikre Bureauet Besørgelsen af det udenlandske Telegrafstof, der stundom maatte tage lange Omveie i disse urolige Tider. Det gik saaledes undertiden fra Paris over London, Aberdeen, Kristiania til Kjøbenhavn, eller det tog Routen London—Newcastle—Fredericia—Kjøbenhavn. De officielle tyske Krigsdepecher med den bekjendte Underskrift Podbielski bleve efter en Tids Forløb sendte direkte til Ritzau fra Udenrigsministeriet i Berlin. Ogsaa fra de herværende fremmede Gesandtskaber modtog Bureauet Telegrammer imod til Gjengjæld at meddele dem sinc. Med hvilken Fart Efterretningerne spredte sig i hine Spændings Dage,



giver just en saadan Telegramudvexling et lille Exempel paa. Den første Efterretning om Slaget ved Sedan, som naaede til Kjøbenhavn, var adresseret til Ritzaus Bureau og blev afleveret just som en Gesandtskabstjener havde bragt Bureauet en anden telegrafisk Meddelelse. I en Hast blev der taget en Afskrift til Ministeren, han delagtiggjorde Konsulen i Depechens Indhold, der af ham atter meddeltes en Trediemand, og af denne Sidstnævnte bragtes Efterretningen op i »Athenæum« nogle faa Minuter før Bureauets Bud naaede derop med Afskriften til Selskabet.

Hvor samvittighedsfuldt de danske Telegrafmyndigheder vaagede over, at Landets neutrale Stilling ikke skulde kompromitteres, viser en anden Episode. Ritzaus Bureau fik den 28. Juli Telegram om, at en fransk Eskadre var passeret Skagen. Bureauet indleverede Meddelelsen paa Telegrafstationen i Kjøbenhavn til videre Befordring til Berlin og andre Byer, men fik den Besked, at Depechen ikke kunde expederes af Hensyn til Danmarks neutrale Stilling. Udenrigsministeriet deciderede dog, at eftersom de fremmede Magters Konsuler havde Ret til at meddele Nyheden, saa kunde der heller Intet være til Hinder for, at et telegrafisk Korrespondancebureau gjorde det.



Ogsaa den tyske Keisers Besøg i Kjøbenhavn i Sommeren 1888 skaffede Ritzaus Bureau en travl Dag. Dets Chef havde som den Eneste af Pressen opnaaet Tilladelse til at overvære Mødet mellem Kong Christian og Keiser Wilhelm ombord i Hs. Maj. Kongens Skib »Dannebrog«, men da det var usikkert, om den første personlige Hilsen vilde finde Sted paa det danske eller paa det tyske Skib, havde Bureauet leiet et Dampskib til en af sine Medarbejdere med Ordre til at holde sig saa tæt op imod Keiserskibet som muligt, naar dette var naaet op Syd for Dragør. Som bekjendt var det vor Konge, der bød sin Gjæst velkommen ombord i dennes Skib, den lille Damper med Ritzaus Referent hastede tilbage til Dragør for at sætte Byens Telegrafstation i Virksomhed, og inden Majestæterne vare naaede ind til Kjøbenhavn, havde man i Berlin Beretningen om deres første Møde. Selvfølgelig sendtes der ogsaa til Europas øvrige Hovedstæder udførlige Telegrammer om Begivenheden, og denne prompte Expedition indbragte det danske Bureau flere Takskrivelser fra Kolleger i Udlandet.

De mest intensive Former antager Bureauets Virksomhed dog paa de Dage, da der afholdes almindelige Folkethingsvalg. Referater af de



kjøbenhavnske Valghandlinger udsendes til Provinserne og krydses af Beretninger fra disses halvfemsindstve Kredse, gjerne to Depecher fra hver: en med det foreløbige og en med det endelige Resultat. Sidste Valgdag beskjæftigede Bureauet uafbrudt fra Middag til Midnat 10 Medarbeidere foruden Reportere paa de forskjellige Valgsteder, 4 Sættere, 1 Trykker og 27 Budc. Der spredtes den nævnte Dag Telegrammer til et Beløb af henved 3000 Kr.

Omfanget af Virksomheden paa en saadan Arbejdsdag giver en god Maalestok for Afstanden mellem det Punkt, hvorfra Ritzaus Bureau for femogtyve Aar siden tog sin beskedne Begyndelse, og det, hvortil det nu er naaet. Angaaende Bureauets mere normale Forretningsgang kan det fremhæves, at det i Begyndelsen af sin Tilværelse modtog alle sine Telegrammer fra Hamborg, hvorefter i mange Aar Bureauet i Berlin blev Opsamlere af hele Materialet til Norden; nu derimod staaer Ritzaus Bureau i daglig Forbindelse med Paris, London, Berlin og Hamborg saavel som med Stockholm, Kristiania og St. Petersburg, ligesom det under særlige Omstændigheder faaer direkte Telegrammer fra en hvilken som helst Plads i Europa, som tildrager sig den almindelige Op-



mærksomhed, saaledes som under det franske Præsidentvalg fra Versailles, ved Prins Valdemars Bryllup fra den lille Station Eu, under det danske Kongepars Ophold ved det græske Hof fra Athen o. s. v. Med Hensyn til den indenlandske Korrespondance kan bemærkes, at der paa ethvert Punkt i Danmark, hvor der er Telegrafstation, er truffet Aftale med en Meddeler om Tilsendelse af alle Nyheder, som kunne antages at have almen Interesse. Ogsaa Telefonen har Bureauet selvfølgelig taget i sin Tjeneste; fra dets Kontor paa Børsen sendes der i Børstiden kommercielle Telefonmeddelelser til Hovedbureauet, og atten sjællandske Provinsblade modtage deres Depecher ved Hjælp af den samme mundtlige Overførelse. I de seneste Aar har Bureauet i al Stilfærdighed foretaget en lille Udvidelse à la Havas ved en tvangfri Levering af Korrespondancer med Uddrag af indbragte Lovforslag og Udvalgsbetænkninger, Referater af Møder o. desl., ligesom det daglig pr. Post udsender et Sammendrag af den udenlandske Presses Indhold til danske, norske, svenske og finske Blade.

En lille Smule Statistik kan mest passende anbringes her. I det første Kvartal af Bureauets Tilværelse, Februar—April 1866, modtog det



433 Telegrammer paa tilsammen 17811 Ord, i Juli og Oktober Kvartaler 1870 (den fransk-tydske Krig) henholdsvis 1464 Telegrammer (58,944 Ord) og 1292 Telegrammer (45,210 Ord). Sammenligne vi fire Efteraarskvartaler, faae vi for 1871 et Telegramental af 940 med 27,644 Ord, for 1880 et Telegramental af 1189 med 27,525 Ord, for 1888 et Telegramental af 2115 med 45,685 Ord og for 1890 et Telegramental af 2476 med 59,331 Ord. I de sidste 10 Aar har Ritzaus Bureau *afsendt* Telegrammer til et Beløb af c. 300,000 Kr., af hvilke der for det sidst forløbne Aars Vedkommende falder 19,937 Kr. paa udenlandske og 18,457 Kr. paa indenlandske Telegrammer.

Forbindelsernes Mangfoldighed og Meddelelsernes Hurtighed ere to af Hovedbetingelserne for et telegrafisk Korrespondancebureaus Anvendelighed; et tredie ikke mindre vigtigt Vilkaar for den Tillid, der bør samle sig om det, er Efterretningernes Paalidelighed, og hvad der paa dette Punkt har større Betydning end en enkelt ufrivillig Feiltagelse eller Unøiagtighed, er Garantien for, at Bureauet ikke er forpligtet til at tjene nogen enkelt politisk eller finansiel Tendens. I denne Henseende staaer Ritzaus Bureau sikkert frikjendt for al Mistanke, om det end en og



anden Gang ikke helt har kunnet undgaa den. Det nyeste storpolitiske Exempel herpaa skriver sig fra Oktober 1887, da den russiske Keiser opholdt sig paa Fredensborg. Fra fuldt paalidelig Kilde havde Ritzau bragt i Erfaring, at Keiseren agtede paa Hjemveien til Petersborg at besøge Berlin for at hilse paa den tyske Keiser. Meddelelsen afsendtes til Wolffs Bureau og gik over i de tyske Blade. Formodentlig maa den være kommen Bismarck meget ubeleilig, thi tre Dage efter erklærede det berlinske Bureau Efterretningen for grundløs, og den inspirerede Presse betegnede den efter dette Dementi som en Børsmanoeuvre, til hvis Fremme Wolffs Bureau havde ladet sig misbruge. »Norddeutsche Allgemeine« negligerede Meddelelsen i nogle Dage (Bismarck var paa Friedrichsruhe), men stemplede den derefter paa officieus Plads, saa Ingen kunde tvivle om, hvem der førte Ordet, som fuldstændigt greben ud af Luften og kun beregnet paa at skaffe Bladene Spaltefyld i nogle Dage ved Hjælp af Kommentarer over Besøgets Sandsynlighed eller Usandsynlighed; men kun nogle faa Linier længere nede var Bladets Harme over Depechen naet op til et saadant Kogepunkt, at det ikke mente at kunne karakterisere den paa nogen mere adækvat



Maade end som »en ørkesløs, om ikke en ondskabsfuld Opdigtelse — ondskabsfuld nemlig i den Forudsætning, at det, ligesom ved det formentlig paatænkte Keisermøde i Stettin, ligger i antitydsk Interesse at udsprede den Slags Rygter, for, hvis de ikke bekræfte sig, deraf at uddrage politiske Slutninger til Skade for Tydskland«. Nu begyndte den antibismarckske Presse at spidse Øren: en saa utvetydig Tilkjendegivelse af, at Czarens Besøg var inopportunt i styrende Kredse, var ligesaa mærkelig som den omstridte Depeche selv, og da dennes Sandhed snart bekræftedes saa eklatant, at Keiserens Ankomst omtaltes i de officielle »Hofetterretninger« som nærforestaaende, havde de oppositionelle Blade deres Fryd af at drille de officieuse med Løsheden af deres Dementier og kommentere Bismarcks Motiver til at desavouere Bebudelsen af Sammenkomsten, der jo, som det vil mindes, førte til meget vigtige Forklaringer mellem de to Keisere. Men havde Ritzau ikke haft sin Efterretning fra bedste Kilde eller havde Czaren forandret sin Beslutning, saa havde Bureauet paadraget sig et Skjær af Letsindighed i Omtalen af høist vigtige Spørgsmaal og en Mistanke om at gaa enten den private Børsspekulations eller de politiske Tendensmanoeuvrers Ærinde.



Denne Betragtning fører os til et Punkt, som kortelig maa omtales: det telegrafiske Korrespondancebureaus Forhold til sit Lands officielle Myndigheder. Angaaende dette Punkt ere de afgjørende Ord allerede sagte ved det ovenfor omtalte Journalistmøde i Baden-Baden, hvor den før citerede Taler traf Sømmet paa Hovedet ved sin Bemærkning om, at et Telegrambureau ikke for nogen Pris bør afskjære sig Meddelelser fra Myndighederne og derfor enten maa stille sig i et saa venskabeligt Forhold til dem, at de yde dem frivilligt, eller voxer sig op til en Magt i Staten, som er stærk nok til at fremtvinge dem. Dette Sidste lod sig ikke engang praktisere i det store Land og har vel endnu mindre Udsigt til at lykkes i et lille. Reuters Office i London afgiver i denne Henseende Forbilledet paa den korrekte Holdning ved, uden at gjøre sig til Talsmand for det ved Roret værende Ministeriums Politik, at stille sig til dets Tjeneste med Hensyn til den betimelige og korrekte Offentliggjørelse af officielle Aktstykker eller Bestemmelser, saasom Trontaler, ministerielle Fortolkninger, Statsraadsbeslutninger o. s. v., hvorved det har den Fordel ved visse solenne Leiligheder at være Førstemand paa det politiske Nyhedsmarked og at se sine



Meddelelser vurderede som Kjendsgjæringer, medens til Gjengjæld Regeringen sikkrer sig en paalidelig Gjengivelse af sine Udsagn og Bestemmelser og naturligvis er betrygget ved Bureauets ubrydelige Garanti for, at saadanne Meddelelser ikke betroes til Uvedkommende eller offentliggøres før Tiden. I saa Henseende har Ritzaus Bureau, der ved mange Leiligheder har havt saadanne Oplysninger af Regeringen at støtte sig til, faaet megen Anerkjendelse for sin Takt og Paalidelighed, og dette Punkt er et af dem, som en Korrespondent til »Göteborgs Handelstidning« særligt fremhævede, da han under Udstillingstiden omtalte Bureauet i et Brev til sit Blad. »Ritzaus Bureau og Autoriteterne i Kjøbenhavn have her viist et Exempel, som opfordrer til Efterligning«, lød hans Slutningsord.

Til den vigtigste af sine Kunder, Pressen, tør Ritzaus Bureau vel nok siges at have staaet i et godt Forhold i Løbet af de femogtyve Aar, de nu have kjendt hinanden. Naturligvis har det ved en saa lang Forbindelse ikke kunnet undgaaes, at der en og anden Gang er kommen en lille Kurre paa Traaden, men saadanne ere altid med Lethed blevne udredede igjen, og ligesom det har været Bureauet magtpaaliggende at give



hurtige og fyldestgørende Forklaringer, saaledes har Pressen ogsaa stiltiende indrømmet det Uberttiggede i mangel en Klage, om den end ikke, ligesaa lidt som Englands Bank, officielt kan vedgaa at have feilet. Hvor politiske Grundspørgsmaal Aar for Aar ere under Drøftelse ud fra stik modsatte Synspunkter, vil en objektiv Meddeler ofte være udsat for Miskjendelse enten fra den ene eller den anden Side, og er der ikke andre Angrebepunkter tilstede, saa kan allerede Omfanget af et Telegram udtydes i Faveur af det ene eller det andet Parti. Overfor en Uklarhed, som nu og da kan forekomme i Gjengivelsen af en Meddelelse fra Udlandet, bør man billigvis betænke, hvilke Opgaver for Divinationsevnen der stundom stilles af en i et fremmed Sprog affattet, stærkt abbrevieret og gennem flere Telegrafstationer passeret Efterretning om en maaske pludselig opdukkende Sag, og man vil da langt snarere have Anledning til at beundre den daglige Expeditions Skarpsindighed, Snarraadighed og over mange Omraader rækkende Indsigt end til at klage over Mangel paa disse Egenskaber. Vi kunne iflæng vælge en Depeche fra de seneste Dage for at anskueliggjøre dette, saaledes et den 19. Januar sidstleden modtaget Telegram, hvis



Text i ordret Afskrift og med sine vildledende Talbetegnelser lød, saaledes: »Paris officiel veröffentlicht Verfügung Finanzministers Repartitionsmodus Anleihe 10, 1 Totalergebniss Zeichnungen 469860290 Frcs. Rente Anzahl Zeichner 260060 Bei proportionelle Reduction erhält jeder Zeichner 5875 für 100 Frcs seiner Zeichnung«, hvilket i forstaaelig dansk Omskrivning betyder Følgende: »Journal officiel offentliggjør et Dekret fra Finanzministeren angaaende Repartitionen af Laanet af 10. Januar. Der er tegnet for $15\frac{2}{3}$ Milliard Francs. Tegnerne Antal udgjør 260,060. Efter forholdsmæssig Reduktion faaer hver Tegner $5\frac{4}{5}$ Procent«. Med en i Tidens Løb tilegnet rig Erfaring og en under de vanskeligste Omstændigheder lige koldblodig Arbeidsevne ledes Redaktionen væsentligst endnu af Bureauets to ældste Medarbeidere, Cand. F. BRAHDE, der tiltraadte i Juni 1866, og Stenograf O. SIESBY, som knyttedes til Bureauet i April 1870. — Med Hensyn til Klager over Fordelingen af Materialet er følgende lille Begivenhed ikke uden Værdi. Fra Redaktionen af et liberalt Aftenblad modtog Bureauet en Dag et Brev med Besværing over, at Aftenaviserne systematisk forurettedes i Henseende til Antallet af de telegrafiske Meddelelser, de for-



synedes med. Tilfældet vilde, at næste Post bragte et Brev fra Redaktionen af et konservativt Morgenblad, der havde den samme Forfordeling at klage over paa Morgenavisernes Vegne. I det der gaves Afsenderne Leilighed til at lære hinandens Udtalelser at kjende, vare deres Anker med det Samme besvarede. Men, som sagt, slige smaa Kontroverser have altid kun været af forbigaaende Natur og fra begge Sider behandlede med imødekommende Velvillie. Som et Tegn paa det gjensidige gode Forhold kan her mindes om, at Bureauets Chef er Medlem af Journalistforeningens Seniorat efter tidligere at have været indvalgt i dens Bestyrelse, i hvilken Egenskab han var Medlem af det Udvalg, der i 1888 repræsenterede Pressen i dens Forhold til Udstillingen paa en Maade, der har bragt det en i de varmeste Udtryk fremsat Anerkjendelse og Tak fra Udstillingspræsidiets. Forfatteren af nærværende Tilbageblik er kompetent til at bevidne, at den Part, Ritzau bar af Udvalgets Arbeide, bl. A. ved at stille en øvet Expedition til dets Raadighed, ikke mindst bidrog til det gode Udfald.

Ritzaus Bureau staaer saaledes i vort offentlige Liv som en Institution, til hvilken Tanken blev undfangen i det rette Øieblik, ligesaa vist som



den senere er bleven gennemført med megen Arbeidsomhed og stor Agtpaagivenhed for, hvad dens sunde Fremvæxt maatte kræve. Det har efter vort Lands Omfang og Evne sat vor Journalistik i Forbindelse med de store Meddelelses-Centra i Udlandet og derved bragt os baade i nærmere og mere udstrakt Berøring med Verdensbegivenhederne end nogensinde tidligere, samtidigt med at Efterretningerne om vore egne Forhold spredes videre end før. I vor Tids Sammenknytningsværk, i dens Stræben efter at rykke Folk og Lande og Tanker hinanden nærmere, har Ritzaus Bureau under sin jevne daglige Dont paa en dygtig og paaskjønnelsesværdig Maade udført sin Del af Arbeidet.

